

Sygn. akt III UK 25/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jerzy Kuźniar

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z odwołania E. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
Spółki Komandytowo - Akcyjnej z siedzibą w S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.
z udziałem zainteresowanego J. D.
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 31 stycznia 2019 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 22 czerwca 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

1. oddala skargę,

**2. zasądza od spółki Komandytowo - Akcyjnej Sp. z o.o. E.
na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w S.
kwotę 1.800 zł (tysiąc osiemset) tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 czerwca 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...], Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację E., spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka Komandytowo-Akcyjna z siedzibą w S. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 22 marca 2016 r., oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w S. z dnia 28 września 2015 r. w sprawie o ustalenie zakresu obowiązku ubezpieczenia społecznego zainteresowanych pracowników M. A.-K. i J. D.. Zaskarżoną decyzją organ rentowy obliczył podstawę wymiaru składek na ich ubezpieczenia społeczne z uwzględnieniem kwot uzyskanych od pracodawcy z tytułu udzielenia licencji na użytkowanie projektów tworzonych w ramach realizacji aneksów do umów o pracę.

Podstawę faktyczną decyzji ustalono w wyniku kontroli przeprowadzonej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w S. w okresie od dnia 25 kwietnia 2015 r. do dnia 15 maja 2015 r. u płatnika składek E., Spółki z o.o., Spółki Komandytowo-Akcyjnej z siedzibą w S., ul. Ś. [...] (REGON [...], NIP [...]). Zawiadomienie o podjęciu kontroli zostało doręczone prezesowi spółki M. G. pod adresem E., Spółka z o.o., Spółka Komandytowo-Akcyjna, K., R. [...]. W dniu 21 kwietnia 2015 r. prezes wyraził zgodę na wcześniejsze podjęcie działań kontrolnych, pieczętując pismo „E., Sp. z o.o., S.K.A., [...] S.. ul. Ś. [...]”. Adres do korespondencji: R. [...], [...] K. (...)”. Kontrolę przeprowadzono w S. oraz w R. (REGON [...], NIP [...]), w miejscu rzeczywistego prowadzenia działalności przez spółkę E., Sp. z o.o. S.K.A. do drugiej połowy 2015 r.

Protokół kontroli i powiadomienie o sposobie rozpatrzenia zastrzeżeń, przesłane pod adres w R., zostały odebrane przez współniczkę M. A., z potwierdzeniem pieczęcią siedziby w S., z adresem do doręczeń w R..

Odwołanie w imieniu spółki z siedzibą w S. w dniu 3 listopada 2015 r. złożył pełnomocnik ustanowiony przez jej komplementariusza, a w dniu 6 listopada 2015 r. pełnomocnik E., Sp. z o.o. z siedzibą w R., której wspólnikami są K. G.-W. i M. G., złożył pismo „uzupełniające odwołania”, ze wskazaniem błędu w oznaczeniu siedziby spółki, na którą została wydana decyzja jako S., wskazując, że ma ona siedzibę w R., przy czym nie wykluczył istnienia spółki o tej samej nazwie w S.. Ujawnił także nieprawidłowe co do spółki w R. wskazanie w decyzji

REGONU i NIP.

Postanowieniem z dnia 13 listopada 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych sprostował te omyłki jako oczywiste błędy pisarskie i zamiast wpisanego w decyzji nr REGON [...] wpisał [...] oraz zamiast NIP [...] wpisał [...], dopisując do firmy E., Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, w S. określenie „S.K.A.”.

Skarga kasacyjna E. z siedzibą w S. obejmowała wyrok Sądu drugiej instancji tylko w zakresie kwot objętych decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w S. z dnia 28 września 2015 r. nieopłaconych, a należnych z tytułu ubezpieczenia J. D..

W tym zakresie Sądy *meriti* ustaliły, że J. D. został zatrudniony w dniu 1 czerwca 2009 r. na stanowisku spedytora w pełnym wymiarze czasu pracy, z wynagrodzeniem zasadniczym w wysokości 1.800 zł brutto. Jako miejsce wykonywania pracy wskazano R. [...]. Od dnia 1 września 2010 r. zmieniono stanowisko jego pracy na „spedytor międzynarodowy”, do którego obowiązków w 2011 r. należało pozyskiwanie klientów, przyjmowanie zleceń transportowych i rejestrowanie ich w systemie C., przekazywanie dyspozycji kierowcom, a następnie kontrola przewozu itp. Pełniąc te obowiązki, na podstawie aneksu do umowy o pracę z dnia 1 września 2010 r., w którym ustalono, że w razie „zrealizowania przez pracownika w ramach stosunku pracy, projektów spedycji wymagających inwencji, pracy twórczej, wiadomości przekraczających wiedzę z zakresu spedycji, których konsekwencją jest powstanie projektu w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631), to na podstawie postanowienia art. 12 oraz art. 74 ust. 3 tej ustawy, strony mogą wyłączyć przejście autorskich praw majątkowych do powstałego projektu na pracodawcę i prawa te będą przysługiwały pracownikowi (punkt 1), a po wykonaniu projektu, o którym mowa w ust. 1, (do którego pracownik zachowuje majątkowe prawa autorskie) pracownik zobowiązał się zawrzeć z pracodawcą umowę licencji z możliwością udzielenia przez pracodawcę sublicencji, na warunkach zwyczajowo przyjętych u pracodawcy (punkt 2)”, J. D. zawarł z pracodawcą umowy autorskie. Ich przedmiotem było korzystanie z projektu „Składowanie towarów na przykładzie E.” za wynagrodzeniem

świadczone w styczniu 2011 r. w kwocie 7.582 zł brutto, „Wykorzystanie systemu T. do weryfikacji trasy w systemie C.” za wynagrodzeniem świadczone w kwietniu 2011 r. w kwocie 10.110 zł brutto, „Projekt udoskonalania systemu rozliczeń klientów magazynowych” za wynagrodzeniem świadczone w lipcu 2011 r., w kwocie 10.110 zł brutto oraz „Projekt [...]” za wynagrodzeniem świadczone w listopadzie 2011 r. w kwocie 7.583 zł.

Sądy nie zakwalifikowały tych projektów jako przedmioty prawa autorskiego, lecz stwierdziły, że stanowiły usprawnienia procesu pracy dokonane w ramach obowiązków wynikających ze stosunku pracy, za które odpłata ze strony pracodawcy obciążona jest składką na ubezpieczenia społeczne.

Skarga kasacyjna spółki, zawierająca wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi, który wydał zaskarżone orzeczenie, została oparta na podstawie naruszenia art. 113 § 1 k.p.a. przez jego zastosowanie w toku postępowania cywilnego polegające na dopuszczeniu możliwości sprostowania, w toku już wszczętego postępowania cywilnego, decyzji będącej przedmiotem odwołania, w taki sposób, że uzyskała nowego adresata, co doprowadziło do nieznanych procedurze cywilnej przekształceń podmiotowych i w konsekwencji do naruszenia art. 477^{14a} k.p.c. przez jego niezastosowanie i nieuchylenie decyzji skierowanej do podmiotu niebędącego stroną postępowania administracyjnego (art. 156 § 1 pkt 4 k.p.a.). Skarżący wywiódł, że organ ubezpieczeń społecznych wszczął postępowanie administracyjne w stosunku do spółki E. sp. z o.o. z siedzibą w R. (podmiot ten nie jest stroną postępowania przed Sądem Najwyższym) oraz w stosunku do tego podmiotu wydał zaskarżoną decyzję. Jeżeli uznał, że był to błąd co do adresata decyzji, to błędu takiego nie mógł konwalidować w drodze sprostowania decyzji w trybie art. 113 k.p.a., gdyż jest to przesłanka do stwierdzenia nieważności decyzji na podstawie art. 156 § 1 pkt 4 k.p.a.

Podnosząc, że tworzenie projektów, które w ocenie Sądu miały być wykonane w ramach obowiązków pracowniczych, nie było objęte treścią umowy o pracę ani nie wynikało z woli stron tej umowy, skarżący stwierdził, że były one wykonane bez polecenia (zlecenia) pracodawcy, bez jego wiedzy (do czasu ich zaprezentowania pracodawcy) i bez gwarancji otrzymania za nie jakiegokolwiek

wynagrodzenia (pracodawca nie gwarantował, że nabędzie projekt). W związku z tym zarzucił naruszenie art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 22 k.p. przez przyjęcie, że usprawienia działalności pracodawcy nie były objęte zgodnym zamiarem stron ani treścią umowy o pracę.

Skarżący dopatrywał się obrazu przepisów postępowania w naruszeniu art. 258 k.p.c. przez zastąpienie dowodu z zeznań świadka oświadczeniami (notatkami) inspektora Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Wskazał, że „oświadczenie samo w sobie budziło poważne wątpliwości, ponieważ dotyczyło zdarzenia z dnia 18 maja 2015 r., a oświadczenie zostało złożone w dniu 24 sierpnia 2015 r. (trudno nie oprzeć się wrażeniu, że oświadczenie zostało stworzone na potrzeby prowadzonego postępowania i w odpowiedzi na podnoszone zarzuty)”.

Organ ubezpieczeń społecznych wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia art. 477^{14a} k.p.c. stanowi usprawiedliwioną podstawę kasacyjną z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. tylko wtedy, gdy jego naruszenie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Wynik ten kształtowany jest zasadniczo bez rozstrzygania o wadach postępowania administracyjnego, gdyż sąd ocenia zasadność odwołania na podstawie właściwych przepisów prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego pozostaje w zasadzie poza przedmiotem jego postępowania, oprócz takich wad, które decyzję dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1980 r., III CZP 43/80, OSNCP 1981 nr 8, poz. 142, z dnia 27 listopada 1984 r., III CZP 70/84, OSNCP 1985 nr 8, poz. 108 oraz z dnia 21 września 1984 r., III CZP 53/84, OSNCP 1985 nr 5-6, poz. 65, także wyroki z dnia 27 kwietnia 2010 r., II UK 336/09, niepubl. i z dnia 2 grudnia 2009 r., I UK 189/09, OSNP 2011 nr 13-14, poz. 187 i z dnia 21 stycznia 2013 r., II UK 164/12 i powołane

tam orzecznictwo). Skarżący, powołując się na art. 113 § 1 i art. 156 § 1 pkt 4 k.p.a., nie sugerował tego rodzaju wad zaskarżonej przez niego decyzji, a wytykając obrazę art. 477^{14a} k.p.c. pominął, że sąd drugiej instancji orzeka kasatoryjnie tylko w sytuacjach wyjątkowych, określonych w art. 386 § 2-4 k.p.c.

Przede wszystkim jednak należy wyjaśnić, że zaskarżona decyzja nie była dotknięta wadą, o której mowa w art. 156 § 1 pkt 4 k.p.a., polegającą na oznaczeniu jako strony postępowania podmiotu, który nie był i nie mógł być jego stroną. Decyzja została wydana wobec E., Spółki z o.o., Spółki Komandytowo-Akcyjnej z siedzibą w S., czyli – definiowanej w art. 477¹¹ § 1 k.p.c. – strony, co do której prowadzone było postępowanie administracyjne i która brała w nim czynny udział oraz której została doręczona decyzja. Skoro ten właśnie, a nie inny podmiot wniósł odwołanie, wady decyzji organu rentowego co do oznaczenia REGON i NIP spółki E. z siedzibą w S. mogły być naprawione w postępowaniu sądowym. E., spółka z o.o., Spółka Komandytowo-Akcyjna, K., R. [...] nie była podmiotem postępowania ani adresatem omawianej decyzji i nie stała się stroną postępowania przez złożenie tylko „dodatkowych” wyjaśnień na temat odwołania. Incydentalny i czysto formalny udział tej spółki w sprawie nie miał żadnego znaczenia dla oceny przekształceń podmiotowych w procesie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 września 2010 r., I PK 67/10, niepubl.).

W aspekcie rozpoznawanej skargi wytknięte naruszenie przepisów postępowania administracyjnego nie tamowało badania sprawy głównej (por. *a contrario* wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2015 r., III UK 136/14, OSNP 2016 nr 12, poz. 156, oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2013 r., II UK 164/12, OSNP 2013 nr 21-22, poz. 261). Jej przedmiotem, zakreślonym zaskarżoną decyzją, był obowiązek ujęcia w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zainteresowanego J. D. kwot uzyskanych od pracodawcy z tytułu udzielenia licencji na użytkowanie projektów objętych prawem autorskim, tworzonych w ramach aneksów do umowy o pracę, w których zastrzeżono zachowanie przez pracownika praw majątkowych do projektu, ze zobowiązaniem zawarcia z pracodawcą umowy licencji na warunkach zwyczajowo przejętych u pracodawcy.

Wobec wiążących Sąd Najwyższy ustaleń o ścisłym powiązaniu z

obowiązkami pracowniczymi tworzenia przez J. D. projektów związanych z rozwojem oprogramowania komputerowego wykorzystywanego w codziennej działalności skarżącego i co do możliwości ich powstania tylko w związku z wykonywaniem pracy dla skarżącej spółki, stwierdzenie w skardze kasacyjnej naruszenia art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 22 k.p. jest nieuzasadnione. Trafność stwierdzenia, że zakres obowiązków wynikający z umowy o pracę powinien być ustalany na podstawie treści tej umowy oraz zgodnego zamiaru stron nie pozostaje w opozycji do ostatecznego wniosku Sądu drugiej instancji, że projekty tworzone przez zainteresowanego nie były odrębne od zakresu jego obowiązków pracowniczych i że wykonywał je na rzecz swego pracodawcy bez konkretnego polecenia, lecz z aprobatą w postaci wykupu licencji oraz na podstawie umowy o pracę stosownie aneksowanej. Skarżący nie zanegował ostatecznej konkluzji Sądu drugiej instancji, że wynagrodzenie otrzymane na podstawie spornych umów autorskich wchodzi w skład przychodu z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy w rozumieniu przepisów określających podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, wypadkowe, chorobowe i zdrowotne, gdyż nie ujął w podstawach zaskarżenia przepisów art. 18 ust. 1 i art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, określających podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne autonomicznie w stosunku do przepisów prawa pracy.

Nie rozwijając problematyki prawa autorskiego jako pozostającej poza granicami skargi kasacyjnej, Sąd Najwyższy uznał za nieodzowne stwierdzenie, iż to, że w aneksie do umowy o pracę odnoszono się do wykonywania projektów pracowniczych jako przedmiotu prawa autorskiego, miało takie tylko znaczenie, że prawa majątkowe do programu komputerowego stworzonego przez pracownika w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy, przysługujące z mocy ustawy pracodawcy (art. 12 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych), na skutek rezygnacji z nich przez pracodawcę zostały „zamienione” na prawo do wykupu licencji, za które wynagrodzenie nie traciło charakteru wynagrodzenia za wykonywanie obowiązków ze stosunku pracy będącego podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2012 r., III UZP 4/11, OSNP 2012 nr 15-16, poz. 198).

Zarzut naruszenia art. 258 k.p.c. nie poddawał się kontroli kasacyjnej, gdyż

skarżący nie powołał się na zgłoszenie stosownego zastrzeżenia na podstawie art. 162 k.p.c.

Uwzględniając to, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.), o kosztach postanawiając na podstawie art. 98 k.p.c.